

арк. 208   Господъ сый въемъ   на повечеріи перед Просвіщенієм Хр., трипіснецъ, пісня 3, ірмос, глас 6

арк. 209   Зде вѣтавъшїа Ірмогы полѡ хѡ^ѡ (пропущені)
 Оуслышѡ твоѡ Хрѣте   пісня 4, глас 1; пісня 4, глас 4
 арк. 209   Штроки во пещи   пісня 7, глас 8
 арк. 209   Прїѣшамъ радо^ѡ   пісня 9, глас 6

арк. 209 зв.   РѢСЕТРЪ ІРМОГОВ (арк. СС, н/н)
 арк. СС   Тебе бѣа хвали^ѡ   ѿмвросѡ бѣкпа Мединѡлѡскаго Творенїѡ
 арк. ост. н/н   Слава ти троїице сѣла   Прїпѣ^ѡ напѣл[ѡ] бо^ѡгар[ѡ]кого
 арк. ост. н/н зв.   Пречистѡ бѣгородитѣ^ѡнице.

Підготував Юрій Ясіновський (Львів)

Šimon MARINČÁK (Košice)

OLŠAVICKY IRMOLÓGION MICHALA KEŠEĽÁKA A JEHO MIESTO V DEJINÁCH LITURGICKOHO SPEVU NA SLOVENSKU

Ako povedal antický historik Herodotos¹, „historia est magistra vitae“. Skúmanie histórie je dôležitou a podstatnou súčasťou poznávania svojich dejín. Vďaka znalosti dejín môžeme pochopiť jednotlivé udalosti a súvislosti, ktoré môžu konkrétnym spôsobom ovplyvniť náš život v súčasnosti. Pri poznávaní dejín je dôležitým aj skúmanie zachovaných artefaktov a pamiatok, ktoré nám podávajú množstvo informácií o svojej dobe a ľuďoch, ktorí ich vytvorili. Jednou z pamiatok, ktoré sa nám zachovali, je aj rukopisný irmológion Michala Kešelačka, kantora a učiteľa v obci Olšavica.

Historia Ecclesiae et Parochiae Olsaviczensis²

Prvá zmienka o Olšavici je z roku 1300 (resp. 1308), kde sa uvádza ako novo založená osada. V minulosti sa obec nazývala Olsowycha, Elsawycha, Olsawicza, Olschawitz, Olyschawicza, Olšavica, lat. Olsavicza, maď. Olsavica, Nagyolsva, nem. Olschau³. Pôvodne patrila rodine Szigrayovcov. Podľa listiny zo 4. mája 1308 udelil spišský prepošťa Pavol Mikulášovi Sigrayovi zo Žehry, synovi kastelána Spišského hradu Dionýza, možnosť postaviť v Olšavici kaplnku zasvätenú sv. Mikulášovi a obsadiť ju farárom⁴. O tejto kaplnke chýbajú akékoľvek údaje a informácie. Nepoznáme ani jej presnú polohu, ani jej architektonické stvárnenie. Môžeme len pred-

¹ Narodil sa medzi rokmi 490 a 480 pred našim letopočtom. Precestoval takmer celý antický svet. Po skončení ciest sa usadil v Thurii v Taliansku, kde dokončil svoje hlavné dielo *Historiae*, opisy z krajín, ktoré navštívil (najmä Egypt). Zomrel medzi rokmi 430 a 420 pred našim letopočtom.

² Knihu *Historia Ecclesiae et Parochiae Olsaviczensis et Filialium* (pro manuscripto) napísal v roku 1881 notár Dionýz Kovalický. Kniha (zošit) má nasledujúce kapitoly: Quaedam notatu digna data historica (str. 1); De Ecclesia (str. 1); De Coemeterio (str. 4); De Aris (str. 5); De Campanis (str. 8); De Sacra Supellectili (str. 8); De Libris (str. 12); De Dote Ecclesiae (str. 12); De Crucibus in via publica erectis (str. 13); De Jure patronatus (str. 14); De Parochia (str. 14); De proventu Parochi (str. 16); Piaae Fundationes (str. 30); Nunc de filiali Podprocs — Filialis Podprocs (str. 33); De Ecclesia (str. 33); De Libris (str. 34); De Parochia (str. 34); De proventu Parochi (str. 34); De agris Parochialibus (str. 35); De Stola quam in Matre quam et Filiali (str. 37); De Rectoribus Scholarum (str. 38). Umiestnenie tohto dokumentu nám nie je známe.

³ M. Kropilák a kol. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku*, II. Bratislava 1977, s. 345.

⁴ M. Novotná, M. Demočko. „Olšavica“. *História a súčasnosť Rusínov v Levočských vrchoch*. Levoča 2002, s. 11, 12. Schematismus z roku 1908 hovorí o postavení chrámu v roku 1301. Cf.:

pokladať, že sa nachádzala na mieste dnešného chrámu, alebo v jeho bezprostrednej blízkosti. Dnešný chrám bol pravdepodobne postavený po roku 1325 v gotickom slohu, ktorý prevládal v 14. storočí.

V 15. storočí prechádza obec Oľšavica do vlastníctva spišského hradného panstva. V tomto storočí sa Slovensko stalo dejiskom bojov medzi prívržencami Ladislava Pohrobka a Vladislava Jagellonského o moc. Slovensko zasiahla aj vlna husitských nájazdov, po ktorých nasledovala vojna proti bratrikom (skončila sa v roku 1467). Dejiny obce Oľšavica mohol výraznou mierou zasiahnuť aj vpád poľských vojsk na Spiš a do Šariša v roku 1473, ktoré sa na území Slovenska zadržali rok (kráľ Matej Korvín ich vyhnal až v roku 1474)⁵. Toto storočie sa skončilo epidémiou cholery, ktorá zachvátila Slovensko v roku 1497⁶.

Nevieme, čo sa stalo s pôvodným obyvateľstvom Oľšavice, ale približne v 2. polovici 15. storočia bola obec kolonizovaná na valašskom práve⁷ a novopristaňovalí Rusíni východného obradu sa zaviazali prijať katolícke vierovyznanie. Nápis na zachovaných oľšavických chrámových lampách, ktoré sú typické pre východný obrad, označujú roky svojho vzniku už 1611 a 1617⁸. Roku 1683 bola farnosť, podobne ako ďalšie gréckokatolícke obce Spiša, pričlenená k Spišskej diecéze. Zdá sa, že v obci sa v 17. storočí neujala ani reformácia, i keď ju presadzovali najmä noví zemepáni, rodiny Gorgey a Bertoty.

Napriek uplatňovaniu patronátneho práva a snahám zemepánov presadiť nové vierovyznanie, si obyvateľstvo zachovalo svoju liturgiu a obrady. Podľa záznamov farskej kroniky v roku 1664 oľšavický richtár Gabriel a obecní prisázní Demko Ruszin, Michal Szakmar a celá obec s povolením zemepánov si za kňaza zvolili a pozvali torýského duchovného Jána Skolnika aby „vyplnili sme nadalej naboženstvi naše grecke“. Svedčí o tom aj skutočnosť, že v čase oficiálnej rekatolizácie v údajoch z kanonickej vizitácie z roku 1700 sa farnosť Oľšavica spomína v Bratstve

Schematismus venerabilis cleri graeci ritus catholicorum diocesis Eperjsiensis pro anno domini 1908. Prešov 1908, s. 124.

⁵ Cf.: Z. Urban a kol. *Československé dějiny v datech.* Praha 1986, s. 170.

⁶ Cf. *ibid.*, s. 171

⁷ Valašské právo je súhrn právnych noriem a zvyklostí valašského obyvateľstva na Slovensku v 14.–17. storočí. Podľa neho boli Valasi na určitý čas (6–20 rokov) oslobodení od všetkých poddanských povinností, neskôr od platenia cirkevného deviatku a roboty, za čo museli strážiť cesty, hranice a vykonávať vojenskú službu. Pod pojmom „valašské právo“ sa tiež chápe právne ustanovenie a tradičné obyčaje, ktoré kodifikujú vzťah valašského pastierskeho ľudu k feudálnej správe, upravujú jeho vlastné vzájomné styky a zásady valašského podnikania, teda salašnickeho hospodárenia. História valašského práva a kolonizácie siaha až do polovice 14. storočia. V roku 1364 potvrdila kráľovná Žofia privilégium o volbe vojvodu Valachom celej stolice. Nemožno vylúčiť, že vtedy šlo už o druhú generáciu príslušníkov bývalých valašských vojenských oddielov uhorského kráľa. Ďalšie podobné valašské privilégium poznáme z mesta Biecz na severe stredných Karpát (juhovýchodné Poľsko) z roku 1441 a tretím významným dokumentom je privilégium Mateja Korvína oravským Valachom z roku 1474. Prvé valašské privilégia potvrdzovali zvláštnosti Valachov v kolonizačnom práve, v hospodárstve, z daňového hľadiska a v správnom zriadení.

⁸ D. Kovalický. *Historia Ecclesiae et Parochiae Olsaviczensis et Filialium* (pro manuscripto), s. 8.

farárov uniatského obradu a z celkového počtu 351 obyvateľov sa ku gréckokatolíkom hlási 348 a len 3 sú uvedení ako nekatolíci⁹. Zásľuhu na tom mohol mať gréckokatolícky kňaz Ján Jamborský st. (1664–1708), ktorý v tom čase pôsobil v Oľšavici už 36 rokov¹⁰.

V kanonickej vizitácii z roku 1731 sa pri opise chrámu ikonostas ešte nespomínal. Podľa samotného nápisu na ikonostase, bol tento zhotovený za účinkovania Jána Jamborského s pomocou otca Michala Jamborského, kňaza v obci Závadka¹¹, niekedy pred rokom 1763. Dnešný hlavný oltár a ďalšie barokové vybavenie kostola vznikli po roku 1735 a ako uvádza rukopis kroniky farnosti, vznikli „nákladmi najjasnejšieho pára Michala Manuela Oľšavského“¹². Ikonostas sa po prvýkrát spomína až v kanonickej vizitácii z konca 18. stor. (okolo roku 1778).¹³

V rokoch 1740–1780, počas vlády cisárovnej Márie Terézie, zažila gréckokatolícka Cirkev obdobie dynamického vnútorného rozvoja. Bolo to obdobie politickej stability, ktorá sa odrazila aj na rozvoji vzdelania. Tereziánske reformy podporovali celkový ekonomický a vzdelanostný vývoj (napr. zavedenie povinnej školskej dochádzky), a významnou je aj reforma školstva z roku 1777, známa ako *Ratio educationis*¹⁴.

V roku 1787 prešla obec do mukačevskej eparchie. Z popisu farnosti a obce farárom Andrejom Ladižinským (1763–1771) z 2. polovice 18. storočia je zrejme, že obec sa v tom čase rozrástla. V obci bola škola, stará fara, ktorú v roku 1792 prebudoval miestny farár Ján Orinčaj (1776–1813)¹⁵.

Po bitke pri Slavkove (1805), v ktorej Napoleon porazil spojené armády Rakúska, Pruska a Ruska, nasledovalo plienenie územia Čiech a Slovenska. Táto porážka rozvírila politickú situáciu v Európe a podnietila viacero zmien. V tej dobe prešla obec Oľšavica pod jurisdikciu prešovskej eparchie (v roku 1820). Polovica 19. storočia bola už charakterizovaná istým dynamizmom a konzervativizmom. V cisárstve vládla atmosféra kozmopolitnej rozmanitosti, dynamického sociálneho, kultúrneho, politického a vedeckého rozvoja. Počas pokusov o novú rakúsku ústavu (1860–1867) bola zavedená „moderná“ forma parlamentnej vlády s dvojkomorovým systémom, sloboda tlače, prejavu a zhromažďovania, ochrana práv rôznych etnických skupín a volebné právo. Zlepšil sa systém transportu (napr. železnice), nastala rýchlá urbanizácia (napr. Viedeň) a množstvo vynálezov bolo príkladom dynamických sociálnych zmien. Avšak tradičný autoritarizmus absolutistickej moci cisára a byrokracie, a legálna autorita katolíckej Cirkvi v civilných a

⁹ ŠOBA Levoča, Kanonické vizitácie. Informácia prevzatá z letáku „Oľšavica (Z dejín obce)“ vydaného pri príležitosti 690. výročia prvej písomnej zmienky o obci.

¹⁰ Cf.: *Schematismus gréckokatolíckej prešovskej eparchie.* Prešov 2004, s. 105.

¹¹ D. Kovalický. *Historia Ecclesiae et Parochiae Olsaviczensis*, 2.

¹² *Ibid.*, 6.

¹³ ŠOBA Levoča, Kanonické vizitácie.

¹⁴ Cf.: Z. Urban a kol. *Československé dějiny v datech*, s. 218–219.

¹⁵ M. Novotná, M. Demočko. „Oľšavica“. *História a súčasnosť Rusínov*, s. 11.

vzdelanostných oblastiach boli príkladom sociálno-kultúrnej a politickej kontroly organizácií, ktoré boli dôkazom prísneho konzervativizmu.

Toto obdobie bolo tiež búrlivým obdobím konfliktov a vojen. Rakúsko prežilo revolúciu (1848–1849), bojovalo s kolóniami ako Taliansko (vojny so Sardínskym kráľovstvom v rokoch 1848 a 1859–1860), Maďarskom (1848), ale aj s Pruskom (1860). Tieto konflikty viedli napokon Rakúsko do I. svetovej vojny (konflikt so Srbskom v roku 1914).

Po porážke marcovej revolúcie (1848) vznikla pod vedením Františka Jozefa (rakúsky cisár 1838–1916) nová vláda. Zaviedli sa represívne opatrenia, ako napr. zrušenie tlačovej slobody, núdzový stav a verejné sudy atď. Opäť sa zaviedli telesné tresty políciou a zvýšil sa interný dozor. Dôležité pre nás je, že nad vzdelaním mala hlavnú autoritu katolícka Cirkev (jej podliehalo formovanie curricula základných a stredných škôl).

V decembri roku 1867 vznikla tzv. „decembrová ústava“. Obsahovala [a] slobodu tlače, prejavu a zhromažďovania; [b] ochranu práv rôznych etnických skupín, a [c] uznanie parlamentu ako právnickej osoby. Avšak skutočnú moc mal cisár a byrokracia. Dôležitou skutočnosťou bolo zrovnoprávenie Uhorského kráľovstva s Rakúskym cisárstvom, tzv. Rakúsko-Uhorské vyrovnanie, ktoré malo pre Slovensko ďalekosiahle dôsledky. Skutočnú výkonnú moc totiž prevzala budínska vláda, ktorá sa snažila o všeobecnú maďarizáciu a potlačovanie národnej identity nemaďarských národov.

Zhoršovala sa aj ekonomická situácia, čo mnohých donútilo odísť za prácou do zahraničia. Tento jav vyvrcholil v deväťdesiatych rokoch 19. storočia, kedy došlo ku masovej emigrácii zo Slovenska do USA a Kanady, neskôr aj do Austrálie a južnej Ameriky.

Práve v tomto pohnutom období vznikol v Oľšavici irmológion, ktorého autorom bol Michal Kešelaák, oľšavický kantor a učiteľ.

Michal Kešelaák¹⁶

Michal Kešelaák sa narodil v Oľšavici dňa 29. januára 1830 v rodine gréckokatolíckeho roľníka Štefana Kešelaáka a Márie rodenej Feckovej¹⁷. O jeho detstve a živote nemáme žiadne správy. Dá sa predpokladať, že jeho detstvo sa nijak výrazne neodlišovalo od detstva iných detí roľníkov. Jeho mladosť pravdepodobne ubiehala striedavo pri detských hrách a domácich a poľnohospodárskych prácach, na ktorých sa podieľali všetci členovia rodiny.

V dobe, keď Michal Kešelaák pravdepodobne získaval základné vzdelanie, teda v tridsiatych rokoch 19. storočia, záujem štátnej správy o gréckokatolícke školstvo

¹⁶ Ďakujem p. Monike Fekiačovej, bez pomoci ktorej by náš archívny výskum v Štátnom oblastnom archíve v Levoči zo dňa 5. septembra 2005 nebol úspešný.

¹⁷ ŠOBA Levoča, fond *Spišská župa*, odd. *Cirkevné matriky*, Oľšavica gr. kat. Matrika narodených, položka 2/1830.

postupne ochaboval a školy sa postupne dostávali do úpadku. O Kešelaákových základných a vyšších štúdiách nemáme síce žiadne správy, ale môžeme predpokladať, že ako neskorší učiteľ a kantor študoval na užhorodskej učiteľskej preparandii, ktorú v roku 1794 založil biskup Andrej Bačinský (1773–1809)¹⁸, a ktorá bola v tej dobe jedinou dostupnou vzdelávacou inštitúciou svojho druhu. Po ukončení štúdií sa vrátil do rodnej obce, kde pôsobil ako učiteľ a kantor. V období po revolučných rokoch 1848–1849 prešli dedinské školy celkom do starostlivosti Cirkvi¹⁹, ktorá sa snažila, aby boli miesta učiteľov obsadené, čo Michalovi Kešelaákovi dávalo určité záruky.

Oženil sa s Jozefínou rodenou Svidkij. Keďže v sobášnych matrikách chýba akýkoľvek údaj o ich sobáši, predpokladáme, že Jozefína nepochádzala z Oľšavice, a preto sa aj ich sobáš zrejme uskutočnil v mieste jej pôvodu, ako bolo a stále je zvykom. Keďže nevieme, odkiaľ Jozefína pochádzala, nepodarilo sa nám zistiť ani dátum ich sobáša.

Informácie o ich deťoch sú len kusé. Dňa 19. októbra 1876 sa im narodil syn Ferdinand (krstený a myropomazaný 5. novembra 1876) a o necelé dva roky aj ďalší syn Andrej (nar. 31. augusta 1878, krst 3. septembra 1878). Obaja synovia im však zomreli v mladom veku: Ferdinand 3. apríla 1878 vo veku jeden a pol roka²⁰, a Andrej 4. septembra 1878, štyri dni po svojom narodení²¹. Michal Kešelaák mohol mať aj viac detí, ale žiaden údaj o ďalších deťoch sa nám zatiaľ nepodarilo zistiť.

Zdá sa, že Michal Kešelaák pôsobil v Oľšavici celý život. Býval v dome č. 118. Vďaka demografickému rozvoju obce došlo počas ich života ku viacerým prečíslovaniam domov a na sklonku života Michala Kešelaáka mal ich dom už číslo 130.

Michal Kešelaák zomrel dňa 2. októbra 1895 vo veku nedožitých 66. rokov. Ako príčina jeho smrti je v matrike uvedená vodnatieľka (Hydrops)²². Dňa 4. októbra 1895 ho na miestnom cintoríne pochoval oľšavický farár Eduard Rojkovič²³.

¹⁸ A. Pekar. *The Bishops of the Eparchy of Mukachevo with Historical Outlines*. Pittsburgh 1979, s. 28.

¹⁹ J. Šelepec. Štyri etapy gréckokatolíckeho školstva na Slovensku // *Theologos* 4 (2000) 28.

²⁰ ŠOBA Levoča, fond *Spišská župa*, odd. *Cirkevné matriky*, Oľšavica gr. kat. Matrika zosnulých, položka 15/1878.

²¹ ŠOBA Levoča, fond *Spišská župa*, odd. *Cirkevné matriky*, Oľšavica gr. kat. Matrika zosnulých, položka 25/1878.

²² Cf.: ŠOBA Levoča, fond *Spišská župa*, odd. *Cirkevné matriky*, Oľšavica gr. kat. Matrika zosnulých, položka 12/1895. Hydrops znamená vodnatelnosť, nahromadenie tkanivového moku v tkanivách a telových dutinách.

²³ Eduard Rojkovič sa narodil 28. júna 1838 v Bátorhegy na Šariši. Na kňaza bol rukopoložený v roku 1863, 27. augusta bol menovaný za administrátora farnosti Kobylnice (Šariš), v roku 1867 administrátorom Oľšavice, kde sa v roku 1870 stal farárom. Cf.: *Schematismus venerabilis cleri graeci... pro anno domini 1908*, s. 231.

Opis rukopisu²⁴

Podľa titulnej strany bol rukopis napísaný v roku 1878. Formát je netradičný, 250x310 mm. Prebal je pevný bez nápisov. Notácia je kyjevská kvadrátna, podobne ako v ďalších skúmaných rukopisoch z haličskej oblasti. Na titulnej strane rukopisu je kurzívou napísané: *Гни̇ Книжица Миха̇ла Кешелякѣ, пивца Учителя Олшавницкого.* Pod tým je inou rukou napísané: *Цѣрква приходская св. отца Николая въ Олшавницѣ.* Pod týmto nadpisom je tlačným písmom uvedené: *Гни̇ книга Миха̇ла Кешелякѣ, списанна года 1878 въ Олшавницѣ.*

Irmológion je napísaný na dobovom papieri zošitového typu. Text aj noty sú písané hnedým atramentom. Prvých deväť listov nie je číslovaných, číslovanie začína od listu 10 a pokračuje klasickým spôsobom (číselné označenie sa nachádza len na *recto* stranách). V rukopise chýba notový materiál prvého hlasu. V texte nachádzame pokusy o ornamentálnu výzdobu iniciál a v záveroch jednotlivých irmosov, nejde však o umelecky vysoko hodnotné kresby. Väčšina ornamentov je kvetinová, ale nájdú sa aj kresby drobných postaviek.

Na základe zbežnej prehliadky rukopisu môžeme predpokladať, že išlo skôr o osobnú pomôcku pri speve v chráme, nie o propedeutický materiál. Potvrďuje to aj rukopis *Historia Ecclesiae*, podľa ktorého v roku 1881, teda tri roky po vzniku irmológiu, nebol tento rukopis vedený medzi ostatnými farskými liturgickými knihami²⁵. Rukopis sa dnes nachádza v súkromnej zbierke.

V prvej časti rukopisu (strany 1 až 9) sa nachádzajú nedeľné večernové stichiry, ktoré sú uvedené bez hudobného materiálu. Sú usporiadané podľa hlasov. V druhej časti sú obsiahnuté irmosy kánonov ôsmich hlasov, ako aj irmosy najčastejšie používaných kánonov sviatkov. Sú usporiadané podľa hlasov:

2. hlas, nedeľné irmosy,
irmosy sviatku obrezania Pána a narodenia Presvätej Bohorodičky,
irmosy sviatku Bohozjavenia,
irmosy nedele o myronosičkách,
irmosy sviatku narodenia Presvätej Bohorodičky a proroka Eliáša,
3. hlas, nedeľné irmosy,
irmosy sviatku stretnutia Pána,
irmosy nedele o porazenom,
4. hlas, irmosy nedele a sviatku zvestovania Bohorodičke,
Katabasia, irmosy nedele Bohorodičky²⁶,
irmosy Kvetnej nedele,
irmosy nedele o Samaritánke,

²⁴ Ďakujem o. Mgr. Petrovi Tremkovi, ktorý nám dňa 7. septembra 2005 v osobnom rozhovore poskytol o rukopise podrobné informácie.

²⁵ Cf.: D. Kovalický. *Historia Ecclesiae et Parochiae Olsaviczensis*, s. 12.

²⁶ Toto označenie sa nachádza v irmológii Michala Kešeláka, f. 22v.

irmosy sviatku narodenia sv. Jána,
irmosy nedele Päťdesiatnice,
irmosy sviatku premenenia Pána,
irmosy apoštolom²⁷,

5. hlas, nedeľné irmosy,
irmosy sviatku Nanebovstúpenia Pána,
irmosy nedele o slepom,

6. hlas, nedeľné irmosy,
irmosy Veľkého kánonu,

7. hlas, nedeľné irmosy,
irmosy nedele Päťdesiatnice,

8. hlas, nedeľné irmosy,
irmosy ďalšieho nedeľného kánonu 8. hlasu,
irmosy sviatku archanjela Michala,
irmosy sviatku povýšenia svätého kríža,
irmosy sviatku premenenia Pána.

Po textovej stránke nachádzame v rukopise množstvo nepresností, ktoré sú zapríčinené najmä ústnym podávaním tradície, ale aj vplyvmi miestneho ľudového hovoreného jazyka. Keďže pamäť každého človeka je limitovaná svojou kapacitou a vplyvajú na ňu rôzne fenomény (zabúdanie, ovplyvňovanie inými textami atď.), prenos informácií je často defektný.

Prvý príklad vidíme v irmose prvej piesne kánonu 2. hlasu, kde je uvedený text *во габѣннѣ потопи̇ въ и̇ древлѣ фараоннѣтскаѣ всмннѣтвѣ*, namiesto kánonického textu *во габѣннѣ постолаиногѣ, фараоннѣтское всевоинство*.

V rukopise nájdeme aj rôzne záměny písmen, napr. v irmose tretej piesne kánonu 2. hlasu je hneď prvé slovo *процвѣлѣ* namiesto slova *процвѣла*. Niekedy ide o zmenu písmena v súvislosti s výslovnosťou. Týka sa to najmä písmena *ѣ*, ktoré sa v oblasti východných Karpát vyslovuje ako *и*. Takýto prípad vidíme v irmose 6. piesne kánonu 2. hlasu, kde je uvedený tvar *грѣхѣвнѣи̇*, miesto kánonického *грѣхѣвнѣи̇*. Podobných prípadov je ešte veľa, ale skúmanie a rozbor textu nie je náplňou tohto príspevku.

Rukopisy irmológii vznikali ako odpoveď na konkrétne potreby jednotlivých farností, chrámov, alebo konkrétnych osôb. Zachované rukopisné irmológia tak poukazujú na širokú obsahovú rôznosť²⁸. Jednotlivé irmológia, i keď v základných rysoch zachovávajú istú štýlovú jednotu, v detailoch hudobného materiálu sa vzá-

²⁷ Apoštolovi Petrovi, cf. M 6.

²⁸ Základný opis rôznych druhov irmológii urobil Jurij Jasinovskij. Cf.: Юрій Ясиновський. *Українські та білоруські нотолінійні Ірмології 16–18 століть*: Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження. Львів 1996, s. 33–93.

jomne viac či menej od seba líšia. Samozrejme, každý rukopis je originál a aj jeden autor nevytvorí dve presne rovnaké diela, preto isté rozdiely medzi rukopismi musíme očakávať, najmä ak ide o rôznych autorov. Výnimkou v tomto nie je ani irmológion Michala Kešeláka.

Melódie irmosov, zachytené v skúmanom rukopise, vychádzajú z haličského nápevu. Dôkladná prehliadka rukopisu však ukázala, že nejde o kópiu lvovského tlačeného irmológia z roku 1709, ani o kópiu iných známych rukopisov (napr. Juhasevičových), ktorých kopírovanie by sa v tej dobe dalo predpokladať. Porovnanie melódií irmosov Kešelákovho rukopisu s melódiami v tlačených knihách a ďalších rukopisoch (pozri nižšie) odhalilo odchýlky a odlišnosti rôznych parametrov. Niektoré odchýlky mohli vzniknúť nesprávnym uchovaním si melódií v pamäti, prípadne ako následok procesu zabúdania, ale v niektorých prípadoch ide o pozmenený variant pôvodnej haličskej melódie. To by mohlo naznačovať používanie miestnych hudobných variant, ale na hypotézu o miestnom nápeve to nestačí. Skôr by sme sa priklonili k názoru, že išlo o miestny spôsob interpretácie, ktorý bol ovplyvnený najmä speváckymi schopnosťami Kešeláka a jeho predchodcov, ale aj schopnosťami olšavického bohoslužobného zhromaždenia. Preto sa zdá pravdepodobné, že v Kešelákovom irmológii je zapísaný hudobný materiál, ktorý jeho autor získal počas svojho predpokladaného štúdia na užhorodskom učiteľskom ústave a ktorý si dlhšiu dobu uchovával v pamäti. V rukopise cítiť aj vplyvy miestneho jazyka či dialektu, ale odráža sa v ňom aj vkus svojho tvorca.

Na zistenie, či sú varianty, zapísané v skúmanom irmológii, miestnymi melódiami, by bolo treba preskúmať aj spevácke zvyklosti okolitých obcí, ako aj ďalší hudobný materiál. To je však už iná téma.

Záver

Irmológion Michala Kešeláka nám poskytuje viacero informácií. V prvom rade je dôkazom, že minimálne na Spiši sa bežne používal haličský nápev, ktorý tvoril základ hudobnej tradície severoslovenských obcí osídlených veriacimi východného obradu. Irmológion je zároveň svedectvom o vzdelanostnej úrovni, akú mali kantori koncom 19. storočia. Je tiež svedectvom partikulárnej hudobnej a textovej tradície, ktorá, aj keď sa často viac či menej odlišovala od „kánonickej“ tradície, v základných rysoch si zachovala svoju čistotu a „kánonicnosť“. Zároveň však obsahuje osobité rysy, ktoré sú celkom špecifické severoslovenskému obradovému a nárečovému prostrediu. Je teda aj vzácnym dobovým artefaktom, autentickou pamiatkou, ktorá svedčí o snahách gréckokatolíckeho roľníckeho ľudu udržať si svoju tradíciu živú a odovzdať ju svojim potomkom. Tento rukopis, podobne ako rukopisné irmológii kantora a učiteľa Jána Juhaseviča, sú súčasťou kultúrneho dedičstva východného obradu na východnom Slovensku, a meno Michala Kešeláka by malo byť zaradené k ostatným známym menám významných kultúrnych dejateľov, pretože nebyť osobností ako Juhasevič a Kešelák, východná hudobná kultúra na Slovensku by bola dnes už len drobnou historickou epizódou.

Dodatky

[I] Hudba irmosu prvej piesne tretieho hlasu. Text v rukopise je trošku modifikovaný. Na rozdiel od kánonickeho textu irmosu tretieho hlasu, ktorý znie:

Воды древле, маниемъ бжтвеннымъ, во едно сонмище совокѣпный, нраздѣлный море, *нльтескимъ людемъ, сеи бгъ нашъ, препрославленъ естъ: томъ едномоу понмъ, фкк прославсиа,

v rukopise nachádzame text:

Иже воды дре раздѣли же мовле, маниемъ божественнымъ, во едно сонмище совокѣпн, нре, *зранателскимъ людемъ, сеи богъ нашъ, препрославленъ естъ: томъ едномоу воспоемъ, фкк прославсиа.

Pre porovnanie a zadelenie hudobného materiálu Kešelákovho irmológia do kontextu sme použili aj hudobný materiál ďalších rukopisov a tlačených kníh. Sú to rukopisy Krajeznavčieho múzea v Užhorode I-457,²⁹ I-463,³⁰ I-459,³¹ Arch. 8450,³² I-467,³³ I-469,³⁴ rukopisné irmológii Jána Juhaseviča z rokov 1809³⁵ a 1811-12,³⁶ ďalej tlačený Lvovský irmológion z roku 1709, tlačené vydanie Juana De Castra *Methodus cantus ecclesiastici* z roku 1881, tlačený Lvovský irmológion vydaný v roku 1904, a napokon *Cerkóvnoje prostopínije* Jozefa Maliniča a Jána Bokšaja vydané v roku 1906. Ako ukázalo porovnanie, v jednotlivých edíciách sa nachádzajú len minimálne rozdiely, ktoré idú na vrub ústnemu podávaniu melódií a textov.

[II] Zoznam incipitov irmosov, ktoré sa nachádzajú v rukopisnom irmológii Michala Kešeláka. Pri ortografii sme použili oficiálne knihy konštantínopolskej tradície Oktoich (O),³⁷ Mineu (M),³⁸ Triodion (T)³⁹ a Pentekostarion (P)⁴⁰.

[III] Strana 10 irmológia Michala Kešeláka.

[IV] Chrám sv. Mikuláša v Olšavici, kde Michal Kešelák pôsobil ako kantor.

[V] Zoznam známych kňazov, ktorí pôsobili v obci Olšavica.

²⁹ Ю. Ясиновський. Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої, s. 279.

³⁰ Ibid., s. 296.

³¹ Ibid., s. 360–361.

³² Ibid., s. 361.

³³ Ibid., s. 489.

³⁴ Ibid., s. 498.

³⁵ Ibid., s. 483–484.

³⁶ Ibid., s. 485.

³⁷ Укѣтѣиуъ (Kyjev 1904).

³⁸ Минеа 1–12 (Kyjev 1893–1894). Číselné označenia vyjadrujú kalendárne mesiace roka.

³⁹ Триодъ поетнам 1–2 (Moskva 1992).

⁴⁰ Триодъ цвѣтній (Moskva 1992).

DODATOK I

Irmos 1, piesne 3. hlasu

Ms I-457 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Irm. 1709 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms I-463 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms I-459 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms Arch.8450 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms Ju.1809 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms Ju.1811 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms I-467 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Kešefák I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms I-469 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

De Castro I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Irm. 1904 I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Bokšaj I - že vo - dy dre - vle, ma - ni - jem Bo - že - stven - nym

Ms I-457 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi, i raz - de - li

Irm. 1709 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi - vyj, i raz - de - li

Ms I-463 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi, i raz - de - li

Ms I-459 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi, i raz - de - li

s Arch.8450 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi, i raz - de - li

Ms Ju.1809 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi, i raz - de - li

Ms Ju.1811 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi, i raz - de - li - vyj

Ms I-467 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi - vyj, i raz - de - li - vyj

Kešefák vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi, i raz - de - li

Ms I-469 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi - vyj, i raz - de - li - vyj

De Castro vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi - vyj, i raz - de - li - vyj

Irm. 1904 vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi - vyj, i raz - de - li - vyj

Bokšaj vo je - di - no son - mi - šče so - vo - ku - pi - vyj, i raz - de - li - vyj

10

Ms I-457
že mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

Irm. 1709
že mo-re I - sra - il' - skim I'u - dem, sej Boh

Ms I-463
že mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

Ms I-459
že mo-re I - sra - il' - skim I'u - dem, sej Boh

Is Arch.8450
že mo-re I - sra - il' - skim I'u - dem, sej Boh

Ms Ju.1809
že mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

Ms Ju.1811
mo-re I - sra - il' - skim I'u - dem, sej Boh

Ms I-467
mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

Kešefák
že mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

Ms I-469
mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

De Castro
mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

Irm. 1904
mo-re I - sra - il' - tes - kim I'u - dem, sej Boh

Bokšaj
mo-re I - sra - il' - skim I'u - dem, sej Boh

15

Ms I-457
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Irm. 1709
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Ms I-463
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Ms I-459
naš pre-pro-slav - len jest'. To - ho je - di - na - ho

s Arch.8450
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Ms Ju.1809
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Ms Ju.1811
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Ms I-467
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Kešefák
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Ms I-469
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

De Castro
naš pre-pro-slav - len jest'. ☉ = IIII je - di - no - mu

Irm. 1904
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

Bokšaj
naš pre-pro-slav - len jest'. To - mu je - di - no - mu

DODATOK II

Incipity irmosov irmológia Michala Kešelaka

Ms I-457
vo - spo - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Irm. 1709
vos - po - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Ms I-463
vo - spo - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Ms I-459
vo - spo - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

s Arch.8450
vo - spo - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Ms Ju.1809
vo - spo - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Ms Ju.1811
vo - spo - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Ms I-467
po - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Kešelák
vo - spo - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Ms I-469
po - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

De Castro
po - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Irm. 1904
po - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

Bokšaj
po - jem, ja - ko pro - sla - - vi - - - sja.

- str. 1 - Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь покаянны, гласъ а, подобенъ Прегвалнии мѣченицы¹
- На стѣхирнагъ стѣхирь, гласъ а.
- str. 2 - Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь, гласъ в, подобенъ Ёгда ѿ древа.
- На стѣхирнагъ стѣхирь, гласъ в.
- str. 3 - Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь, гласъ г.
- str. 4 - Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь, гласъ д.
- На стѣхирнагъ стѣхирь, гласъ д.
- str. 5 - Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь, гласъ е, подобенъ Радѣниа.
- str. 6 - На стѣхирнагъ стѣхирь, гласъ е.
- Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь, гласъ з, подобенъ Ангелскѣа прендите силы.
- str. 7 - На стѣхирнагъ стѣхирь, гласъ з.
- str. 8 - Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь покаянны, гласъ з.
- На стѣхирнагъ стѣхирь, гласъ з.
- Въ недѣлю вечеръ, на Господи въззвагъ, стѣхирь покаянны, гласъ и, подобенъ Господи аше и на.
- str. 9 - На стѣхирнагъ стѣхирь, гласъ и.
- str. 10 - Гласъ Второи. Воскресни Ирмосы
- Иркѣа а: Во главинѣхъ ꙗкоу древо Фаронитскаа вса воинства.¹
- Иркѣа г: Прощаеа еси ꙗзыци, ꙗкоу крѣпъ, гди.
- Иркѣа д: Пришествоваахъ ѿ двѣи, ни годатай, ни агла.²
- Иркѣа е: Ходатай егъ и человекѣмъ выахъ еси хрѣте еже.³
- Иркѣа з: Во безднѣхъ грѣхѣмъ твои водержима,⁴ неизсѣданѣи милоудѣиа.
- str. 11 - Иркѣа з: Прогротивное величїе ꙗкоу беззаконнѣицамъ⁵ мѣчителъ.
- Иркѣа и: Пещь иногда огненнаа въ вавлонѣхъ.
- Иркѣа и: Безначальнаа родителъ снъ, бгъ и гдъ.
- str. 12 - Шербзани и Ржтвѣ прѣстѣла ецы
- Иркѣа а: Градите мѣдѣ, ꙗкоу поелъ⁶ пѣнь хрѣстѣ егъ.
- Иркѣа в: Оутверди насъ въ собѣи гди, древома оумериваеи прегршѣниа.⁷
- Иркѣа г: Оублашахъ гди, ꙗкоу славное твоѣе смотрѣнїе.⁸

¹ O 1: „...погта иногда, фаронитское всевоинство.“

O 1: „Пришла еси ѿ двѣи, не годатай, ни агла.“

³ Kešelák vupnecháva sloveso „...си...“

⁴ O 1: „Въ безднѣхъ грѣхѣмъ твои водержима...“

⁵ O 1: „беззаконнѣицамъ“

M 9: „понма.“

⁷ M 9: „Оутверди насъ въ тебѣ гди, древома оумериваеи грѣхъ.“

⁸ M 9: „...слабъ твоѣи смотрѣнїа.“

- Пѣнь ѿ: Пѣкѡ сѣнписаннаго мѣрка гаданіе разори.⁹
 str. 13 - Пѣнь ѿ: Во гдѣ ѿ кнѣта іѡна вопѣлше.¹⁰
 - Пѣнь з: Кѡпина въ горѣ Огненемъ пѣлаши, шѣросиша пѣць хладѣйка.¹¹
 - Пѣнь и: Въ пещи Отрочетѣй прошеказиашъ сѣи иногда «свои»¹² мѣръ гдѣ.
 f. 14^r - Пѣнь ѿ: Пѣже прѣжде «солнца свѣтѣльника бѣга воздѣлваша».¹³
- Бѣговленіи
 - Пѣнь ѿ: Гадѣннѣ шѣкрылѣ сѣи днѡ, и сѣхъ своѣ си нѣха водитѣ.¹⁴
 - Пѣнь і: Крѣпость далѣи царѣмъ «нашимъ гдѣ».¹⁵
 f. 14^v - Пѣнь і: Оуслышашъ, гдѣи, глаголъ твой иже рече глаголъ.¹⁶
 - Пѣнь і: Пѣсь, животѣ началника, разрѣшити шѣждѣніѣи приходитѣ.¹⁷
 - Пѣнь ѿ: Глаголъ словесѣ, свѣтѣльника свѣта, денница слнца.
 f. 15^r - Пѣнь ѿ: Юноша вѣрнѣи, во пѣцѣ Огненнѣ влѣзша.¹⁸
 - Пѣнь и: Тайнѣ преславнѣи вавѣлонска показѣ пѣцѣ, источившѣи хладѣ.¹⁹
 - Пѣнь ѿ: Недовѣбѣтъ всѣмъ лзыкъ хвалити тѣа достѡиннѣ.²⁰
- f. 15^v - Въ недѣли Мѣнносницѣмъ
 - Пѣнь ѿ: Мѣнносницѣи пѣнь «вспрѣиши»,²¹ возопиѣи дѣшѣ.
 - Пѣнь і: «Неплоднѣи ми ѡма, плодонѡсна еже ивѣствѣи дѣлѣтеи».²²
 - Пѣнь і: Еже ѿ дѣви твоѣ рѣтѣи пророкъ предзрѣл.
 f. 16^r - Пѣнь ѿ: Мѣлѣи дѣша моѣи иже мой шѣнѣи.²³
 - Пѣнь ѿ: Во гадѣннѣи грѣховнѣи содержимѣи сѣи иже.
 - Пѣнь з: «Херѣвѣимомѣи подѡвѣщеи сѣи Отрочи во пещи ликѡтѣвовахѣ».²⁴
 f. 16^v - Пѣнь и: Въ кѡпинѣи мѣнноснѣи дѣицѣи «чѣдо».
 - Пѣнь ѿ: Пѣже пѣче естѣствѣи плѡтѣи зачѣшѣи²⁵ во чрѣвѣи.

⁹ М 9: „Сѣнписанныи мѣрка гаданіи разоривѣ.“

¹⁰ М 9: „возопи.“

¹¹ М 9: „Огненепѣлѣи, и росѡнѡсна пѣць хладѣйка.“

¹² М 9: „...твой...“

¹³ М 9: „...солнца свѣтѣльника бѣга воздѣлвашаго.“

¹⁴ М 1: „Гадѣннѣи шѣкрылѣ сѣи днѡ, и сѣшен своѣи влѣчѣтъ.“

¹⁵ М 1: „...нашимъ гдѣ.“

¹⁶ М 1: „...еже рече сѣи.“

¹⁷ М 1: „...животѣ началника, разрѣшити шѣждѣніѣи градѣтъ.“

¹⁸ М 1: „Юноши блѡгочѣствѣи, пѣци Огненнѣи пришецившѣи.“

¹⁹ М 1: „Тайнѣ преславнѣи вавѣлонска показѣ пѣцѣ, источившѣи рѡтъ.“

²⁰ М 1: „блѡгочвалити по достѡиннѣ.“

²¹ Р: „...вспрѣиши...“

²² Р: „Неплодѣтѡвавшѣи мой ѡма, плодонѡсна еже покажи ми.“

²³ Р: „...дѣши моѣи иже мой разнѣи.“

²⁴ Р: „Херѣвѣи подѡвѣщеи Отрочи въ пещи ликѡтѣвовахѣ.“

²⁵ Р: „...дѣи...“

- Рѣтѣи прѣстѣлѣи вѣи: и прѣрокѣи Пѣи
 - Пѣнь ѿ: «Поѣмѣ»²⁷ гдѣи, въ мѡри дрѣвѣи лѡди наставѣлшемѣ.
 - Пѣнь і: На каменѣи мѣи вѣрѣи «ѡтверди».²⁸
 f. 17^r - Пѣнь ѿ: Оуслышашъ, гдѣи, слѡхъ твоѣи смѡтрѣніѣи.
 - Пѣнь ѿ: Свѣта подѣтеи и вѣкѡвѣи творѣи.
 - Пѣнь ѿ: Бѣзѣна грѣховѣи шѣиѣи²⁹ мѣи послѣднѣи.
 - Пѣнь з: Кѡпина въ горѣ Огненѣи пѣлѣи.³⁰
 f. 17^v - Пѣнь и: Оустрѣишѣи «Отрѡка»³¹ блѡгочѣствѣи.
 - Пѣнь ѿ: Пѣже прѣжде «солнца, свѣтѣльника бѣга воздѣлваша».³²
- f. 18^r - Глаголъ і, ірѡмѡсѣи воскреснѣи
 - Пѣнь ѿ: Иже вѡды дрѣвѣи, манѣиѣи ежѣствѣннѣи.³³
 - Пѣнь і: Иже ѿ не сѡцихъ вѣи прѣвѣдѣи, слѡвомѣи «созидаѣма».³⁴
 - Пѣнь і: «Положи къ намѣи тѣрѣдѣи мѣиѡвѣи своѣи гдѣ».³⁵
 - Пѣнь ѿ: Въ тѣкѣи ѡтрѣннѣи вѣрѣи творѣи.
 f. 18^v - Пѣнь ѿ: Бѣзѣна послѣднѣи грѣховѣи «шѣиѣи»³⁶ мѣи.
 - Пѣнь з: Пѣже дрѣвѣи блѡгочѣствѣи три Отрѡки.
 - Пѣнь и: «Въ непѡстѡлнѣи Огнѣи совѡкѣпшѣи».³⁷
 f. 19^r - Пѣнь ѿ: Новѡе чѣдо и вѣгѡлѣпнѡе.
- Отрѣтѣннѣи
 - Пѣнь ѿ: Сѡциѣи гадѣворѡдѣтѣлнѣи зѣмѣи солнце³⁸ нашѣтѣвоѣи иногда.
 f. 19^v - Пѣнь і: Оутверждѣніѣи на тѣи «надѣицимѣи, ѡтверди»³⁹ гдѣи.
 - Пѣнь і: «Покрѣиѣи сѣиѣи мѣиѡвѣи дѡвѡдѣтѣи тѣи»⁴⁰ хрѣтѣи.
 - Пѣнь ѿ: Пѣже видѣи иѣиѡвѣи «Свѣрѣзѣи на прѣтѡлѣи прѣвѡзѣнѣи»⁴¹ бѣи.

²⁶ Р: „Прѣстѣтѣннѣи плѡтѣи зачѣишѣи...“

²⁷ М 7: „Пѡиѣ...“

²⁸ М 7: „...ѡтвердиѣи.“

²⁹ М 7: „...сѡгрѣшѣннѣи шѣиѣи...“

³⁰ М 7: „...Огненепѣлѣи...“

³¹ М 7: „...Отрѡковѣи...“

³² М 7: „...солнца, свѣтѣльника бѣга воздѣлвашаго.“

³³ О 1 бѣи úvodného slova „Иже.“

³⁴ О 1: „...созидаѣма...“

³⁵ О 1: „Положиѣи сѣи къ намѣи тѣрѣдѣи мѣиѡвѣи гдѣ“.

³⁶ О 1: „...шѣиѣи...“

³⁷ О 1: „Негрѣишѣимѡвѣи Огнѣи сѡединѣишѣи...“

³⁸ О 1: „...гадѣворѡдѣтѣлнѣи зѣмѣи солнце...“

³⁹ О 1: „...надѣицихъ, ѡтверди...“

⁴⁰ О 1: „Покрѣиѣи сѣиѣи мѣиѡвѣи дѡвѡдѣтѣи твоѣи...“

⁴¹ О 1: „...Свѣрѣзѣи на прѣтѡлѣи прѣвѡзѣнѣи...“

- f. 20^r - Пѣснь ѿ: «Возопи въз⁴² къ тебѣ видѣвъ старецъ очима спасеніе.
- Пѣснь з: «Тече ѿже во печи ѿрошшаго дѣти егословнша.⁴³
- Пѣснь и: «Ѿ ангела немолчно во вышнихъ славишаго бѣ.⁴⁴
- f. 20^v - Пѣснь з: Въ законѣ гѣннемъ⁴⁵ и писаніи образа виднаго, вѣршии.

- Въ недѣлю Разслабленнаго, гласъ г

- Пѣснь з: «Дивенъ, во славахъ⁴⁶ твоихъ чдеса, ты еси еже.
- Пѣснь в: Неплодна дѣше и безчдна, стлжи плодъ «благославенъ.⁴⁷
- f. 21^r - Пѣснь ж: Прісѣннѣи горѣ, аввакѣмъ предъзл чистаго ти чрева чтал.⁴⁸
- Пѣснь ж: Свѣтоли твоимъ невечернимъ хртѣ.
- Пѣснь з: Глубина страстиа воста на мѣ, и взра противныхъ ми вѣтшва.⁴⁹
- Пѣснь з: Пламень «прохлаждаи пещный, и отроки неопално спаси.⁵⁰
- Пѣснь и: «Ѿ ангела немолчно во⁵¹ вышнихъ славишаго бѣ.
- f. 21^v - Пѣснь з: На «синаетей горѣ видѣтъ⁵² тл въ кѣннѣ мѡтѣи.

- Гласъ д, іеромы воскресны: Благовѣреніи

- Пѣснь а: Мѡра «черниаго пѣчинѣ немокрими⁵³ стопами.
- f. 22^r - Пѣснь г: Веселится ѡ тебѣ «цѣкви⁵⁴ твоѣ хртѣ.
- Пѣснь ж: «Воздвижена тл видѣвши цѣкви⁵⁵ на кртѣ.
- Пѣснь ж: Ты ми гди, свѣта во⁵⁶ мѣра пришеа еси.
- Пѣснь з: Пожрѣ ти со гласомъ хваленіа гди.
- Пѣснь з: Въ печи авраамѣти дѣти перидетѣи любѡви блговѣри.⁵⁷ паче.
- f. 22^v - Пѣснь и: Рѣцѣ распротѣръ данила, «льѡва⁵⁸ зѣлнл въ ровѣ затчѣ.
- Пѣснь з: «Камень нерѣкобчнл, гори ѡ нерѣкомѣл.⁵⁹

⁴² О 1: „возопі...“

⁴³ О 1: „Тече во огни ѿрошшаго отроки егословнша.“

⁴⁴ О 1: „Нестерпимомъ огни соединивша, ебочетл предстоше ииоши.“

⁴⁵ О 1: „...гѣни...“

⁴⁶ Р: „Дивно, славно...“

⁴⁷ Р: „...благославный.“

⁴⁸ Р: „Прісѣннѣи горѣ, аввакѣмъ прозаше прѣтѣи твои чтровѣ чтал.“

⁴⁹ Р: „Глубина страстиа воста на мѣ, и взра противныхъ вѣтшва.“

⁵⁰ Р: „...ѡрошвыи пещный, и отроки неопалныи спаси.“

⁵¹ Р: „Иггалии немолчно въз...“

⁵² Р: „...синаетѣи горѣ видѣ...“

⁵³ О 1: „...черниаи пѣчинѣ невлажныи...“

⁵⁴ О 1: „...цѣкви...“

⁵⁵ О 1: „Вознесена тл видѣвши цѣкви...“

⁵⁶ О 1: „Ты гди мой, свѣта въз...“

⁵⁷ О 1: „...отроки перидетѣи любѡви блговѣтл...“

⁵⁸ О 1: „...льѡва...“

⁵⁹ О 1: „Камень нерѣкобчный, ѡ нерѣкомѣ горы.“

- f. 23^r - Катавѣна: Недѣлю: Богородици: Гласъ д

- Пѣснь а: Ѿвѣрзѣ ѡста моѣ.
- Пѣснь г: Тврѣ гѣвца⁶⁰ вѣе.
- Пѣснь ж: «Сидлѣ во слѣвѣ.⁶¹
- Пѣснь ж: «Оуавншаша⁶² влѣскал.
f. 23^v - Пѣснь з: Бжѣтвенное аѣ и вѣчетное.
- Пѣснь з: Не послѣжнша тѡри.
- Пѣснь и: Отроки блговѣтнвыи.
f. 24^r - Пѣснь з: Велѣз земнобдннѣ.

- Въ недѣлю вѣи (Цвѣтнѣи) іеромы: гласъ д

- Пѣснь а: Пѣвшаша истѡчннцы «вѣзднн,⁶³ влаги непричѣтны.
- f. 24^v - Пѣснь г: Тѡчѣи «нерѣкомый повелѣннѣмъ ти.⁶⁴
- Пѣснь ж: Хртѡга «приходлѣ⁶⁵ іавственнѡ вѣз нашѣ.
f. 25^r - Пѣснь ж: «На стѡнѣ горѣ возыйде⁶⁶ блговѣствлѣи.
- Пѣснь з: Возопиша га вѣелѣмъ пѣвнхъ дѡи.
- Пѣснь з: «Спѣи во огни авраамѣкѣ дѣти.⁶⁷
- f. 25^v - Пѣснь и: Велѣиел іерлѣме, торжествлѣте люблѣии «ѡна.
- Пѣснь з: «Пѣз гдѣ, іавнѣл нашѣ, состави ти прѣздннкѣ.⁶⁸

- f. 26^r - Въ недѣлю Самарыинн

- Пѣснь а: «Порѣжѣнѣ егѣпта, и фараѡна мѡчитѣла погрѣзи во мѡри.⁶⁹
- Пѣснь г: Оутверднѣ сердце моѣ «гдѣ, дайцѣмъ молнтѣв моллщѣмѣл.⁷⁰
- Пѣснь ж: «Оульшаша⁷¹ еже слѣхѣ твоѣ, и ѡвоухѣл.
- Пѣснь ж: «Возйлѣ ми гди свѣта повелѣннѣ твоихѣ.
- Пѣснь з: «Да не «потопн⁷² мене взра воднал.
f. 26^v - Пѣснь з: «Не прѣдѣи же нашѣ до концѣ имени⁷³ твоегѡ рѣди.

⁶⁰ Т 1: „...гѣнословцы...“

⁶¹ Т 1: „Сидлѣ въз слѣвѣ.“

⁶² Т 1: „Оуавншаша...“

⁶³ Т 2: „...вѣзднн...“

⁶⁴ Т 2: „...нерѣкомый повелѣннѣмъ твоимѣ.“

⁶⁵ Т 2: „...граднѣи...“

⁶⁶ Т 2: „На горѣ «ѡна възйди...“

⁶⁷ Т 2: „...твоѣ отроки.“

⁶⁸ Т 2: „Пѣз гдѣ, іавнѣл нашѣ, составнѣте прѣздннкѣ.“

⁶⁹ Р: „Порѣжѣннѣ егѣпта, и фараѡна мѡчитѣла погрѣжѣннѣ въз мѡри.“

⁷⁰ Р: „...въ гдѣ, дайцѣмъ молнтѣв моллщѣмѣл.“

⁷¹ Р: „Оульшаша...“

⁷² Р: „...погрѣжѣннѣ...“

- Пѣнь ѿ: Всѣческаа вѣко премѣдростѣи составивъ земли же.⁷⁴
- f. 27^r - Пѣнь ѿ: Готвори державѣ мышцею своею, низложи во сильныа со престѣла.
- Рождество святаго Іоанна
- Пѣнь ѿ: Тристолце крѣпкій, рождѣна ѿ дѣвы.⁷⁵
- Пѣнь ѿ: Со высоты снѣде волеи на земли.⁷⁶
- f. 27^v - Пѣнь ѿ: Сѣи бѣга наша рождѣна ѿ дѣвы.⁷⁷
- Пѣнь ѿ: Нынѣ востанѣ, прѣочеки рече бѣга, нынѣ прославаема.⁷⁸
- Пѣнь ѿ: Придохъ во гавенны морекѣ.
- Пѣнь ѿ: Юноша во вавѣлонѣ, велѣние мѣчителию на вѣство преложѣша.⁷⁹
- f. 28^r - Пѣнь ѿ: Всѣческаа носѣи неприступноу ти славоу, хрѣте.⁸⁰
- Пѣнь ѿ: Тайна вѣда прелавнаа въ тебѣ бываега тѣственна тайна.⁸¹
- Въ недѣли Пятдесятницы, тоаега свѣтѣ дѣхѣ
- Пѣнь ѿ: Бжѣтвенныхъ покровѣнъ бывъ медлену ѣзычнымъ мѣкоу.⁸²
- f. 28^v - Пѣнь ѿ: Развѣре оутробѣ нечѣстивѣ дѣтѣи.⁸³
- Пѣнь ѿ: Црѣ црѣи, равне ѿ равнаго единае слово произшѣдѣи ѿ сѣи винѣнаго.⁸⁴
- f. 29^r - Пѣнь ѿ: Извѣленіе и вчиченіе грѣхѣвъ.⁸⁵
- Пѣнь ѿ: Вчиченіе нама хрѣте и спасеніе вѣко.
- Пѣнь ѿ: Согласаа оутраши пицѣискаа пѣнь.⁸⁶
- f. 29^v - Пѣнь ѿ: Разрѣшаега ѣзы, и прохладѣега пламень тривѣтлѣи бѣначалѣи Обрѣза.
- Пѣнь ѿ: Радѣна црѣце, матеремъ и дѣвамъ слава.⁸⁸
- f. 30^r - Преображеніи, Глазѣ дѣ
- Пѣнь ѿ: Лици пѣльтегѣи невлажныи стопѣи, понга чернѣнаго.⁸⁹

⁷⁴ P: „Не предаждь насъ до конца плени...“

⁷⁵ P: „...составилъ еси.“

⁷⁶ M 6: „Тристолцы крѣпкіа, рождѣна...“

⁷⁷ M 6: „Те мудростѣи и славоу, и богѣтствомъ, хвалима.“

⁷⁸ M 6: „Сѣдай въ славу на прѣтолѣ вѣтѣ.“

⁷⁹ M 6: „...прославама.“

⁸⁰ M 6: „Юноши три въ вавѣлонѣ, велѣние мѣчителию на вѣство преложѣша.“

⁸¹ M 6: „Извѣстелъ всѣхъ, всепѣане, посредѣ пламене благочествовавши.“

⁸² P: „Бжѣтвенныхъ покровѣнъ медленозычныхъ мѣкоу.“

⁸³ P: „...оутробѣ нечѣствовавши ѣзы.“

⁸⁴ P: „Црѣ црѣи, ѣковѣи ѿ ѣковѣи единае слово произшѣдѣи ѿ сѣи безвинѣнаго.“

⁸⁵ P: „Рѣшитѣльное вчиченіе грѣхѣвъ.“

⁸⁶ P: „...возшѣмѣ Оргѣискаа...“

⁸⁷ P: „Разрѣшаега ѣзы, и вчичаега пламень тривѣтлѣи...“

⁸⁸ P: „...матеродѣтвеннаа слово.“

⁸⁹ M 8: „Лици пѣльтегѣи невлажныи стопѣи, понга чернѣи.“

- Пѣнь ѿ: Авѣ сильныхъ изнеможе, а немощнѣи прѣполагаша славоу.
- Пѣнь ѿ: Оуслышахъ славное смотрѣніе твоѣ, хрѣте вѣже.
- f. 30^v - Пѣнь ѿ: Со свѣта тринавыи первождѣнный мѣка, ѣкво во свѣтѣ дѣла понга тѣ.
- Пѣнь ѿ: Вонгда скорѣбѣхъ, возопѣхъ ко гдѣ.
- Пѣнь ѿ: Авраамѣтѣи дрѣвле во вавѣлонѣ отроцы во пѣци пламень попраше.⁹³
- Пѣнь ѿ: Въ вавѣлонѣ отроцы вѣтвенноу распалаели вѣвностѣи.
- f. 31^r - Пѣнь ѿ: Ржѣво гдѣ негѣнну тѣвѣа: вѣга ѣзѣ воку твоѣи проѣде.
- Япломѣ
- Пѣнь ѿ: Пѣте гдѣ подобенъ, прелавнѣи гдѣ.
- Пѣнь ѿ: Не мудростѣи ни славоу, ни богѣтствомъ хвалима.⁹⁶
- f. 31^v - Пѣнь ѿ: Сѣи бѣга наша, рождѣна ѿ дѣвы.⁹⁷
- Пѣнь ѿ: Отѣжавѣи насъ сѣциа лѣди кровѣи своеи, гдѣ.
- Пѣнь ѿ: Во кнѣтѣ, триднѣвно вѣтегѣи ѣвна.⁹⁹
- Пѣнь ѿ: Нѣкѣи безначалѣное слово, со сѣемъ и дѣкомъ.¹⁰⁰
- f. 32^r - Пѣнь ѿ: Всѣческаа носѣи неприступноу ти славоу.¹⁰¹
- Пѣнь ѿ: Тѣ прелавнѣи невѣстѣ, и прѣчѣтѣи.¹⁰²
- Глазѣ ѣ, ѣрѣомѣ вокрѣсны
- Пѣнь ѿ: Конѣ и всѣдники во морѣ чернѣое, сокрѣшѣли врани мышцею¹⁰³ высокомъ.
- Пѣнь ѿ: Оутверждѣни на чѣмже земли повелѣнѣма сѣ.¹⁰⁴
- f. 32^v - Пѣнь ѿ: Бжѣтвенное твоѣ раздѣлѣва итѣчаніе, гдѣнаа авѣкѣмъ.
- Пѣнь ѿ: Вдѣлѣна свѣтомъ ѣкво рѣзон, къ текѣ оутрени.¹⁰⁵
- Пѣнь ѿ: Волѣщега вѣрен дѣштѣнноу, вѣко хрѣте.¹⁰⁷

⁹⁰ M 8: „...и немощствѣннѣи...“

⁹¹ M 8: „...прѣсѣкѣи первождѣный свѣта...“

⁹² M 8: „Вонгда скорѣбѣи ми...“

⁹³ M 8: „...иногда въ вавѣлонѣ отроцы пѣциный пламень попраша.“

⁹⁴ M 8: „...твоѣ...“

⁹⁵ M 6: „...тебѣ подобенъ, прѣпрославленнѣи...“

⁹⁶ M 6: „Не мудростѣи и славоу, ни богѣтствомъ хвалима.“

⁹⁷ M 6: „...ѿ дѣвы воплѣцила.“

⁹⁸ M 6: „...ны извѣрѣнныа лѣди кровѣи твоѣи...“

⁹⁹ M 6: „Въ кнѣтѣ, хрѣте, триднѣвновага ѣвна.“

¹⁰⁰ M 6: „Въ началѣ...“

¹⁰¹ M 6: „...твоѣи...“

¹⁰² M 6: „...вѣстѣи...“

¹⁰³ O 2: „...всѣдники въ морѣ чернѣое, сокрѣшѣли врани мышцею...“

¹⁰⁴ O 2: „Водѣзѣннѣи на ничѣстѣомѣ земли повелѣнѣма твоѣи...“

¹⁰⁵ O 2: „...прозорѣннѣи...“

¹⁰⁶ Kešelák piše „Вдѣлѣна.“

¹⁰⁷ O 2: „...Неистѣвѣннѣи...“

- f. 33^r - Пѣнь З: Превозносимый Отцевъ гдѣ пламень оуган.
 - Пѣнь И: Тебѣ вседѣтели, въ печи Отроцы, всекрасный¹⁰⁸ ликъ.
 - Пѣнь Я: Искла лнхѣи, дѣла во имѣ во чревѣ, породи¹⁰⁹ сна ѿмманѣила.
- f. 33^v - Вознесѣнію гдѣ вѣа, Ірмосъ
 - Пѣнь А: Описатели ебѣ въ мори мѣди немѣкрыми стопами¹¹⁰ наставашемъ.
 - Пѣнь Б: Оилои крѣта твоегѡ хрѣте, оутверди мое помышленіе.
 - Пѣнь Г: Оуслышахъ слѡхъ силы крѣта.
 - Пѣнь Д: Оутрениице вопіемъ ти гдѣи, спаси ны.
 - Пѣнь Е: Убѣде мѣ безана, грѣхъ же мнѣ¹¹¹ китъ высты.
- f. 34^r - Пѣнь З: Гво печи Отненной пѣнословца спасый дѣти.¹¹²
 - Пѣнь И: Изъ оца прѣжде вѣвѣа рожденнаго сна, и вѣа.
 - Пѣнь Я: Тѣ паче оума и словеси¹¹³ мѣрѣ вѣи.
- Въ недѣли Слѣпаго, гласъ Б
- Пѣнь Б: Зѣмля, на нѣже не возпѣа, ни видѣ слонце никогда же,¹¹⁴ безандъ.
- f. 34^v - Пѣнь Г: Движимое сердце мое гдѣи, волнами житійскими.
 - Пѣнь Д: Оуслышахъ гдѣи слѡхъ твоѣи, и оубоухса.
 - Пѣнь Е: Окалннѣи дѣшъ мой, ноцино корнцѣмъ¹¹⁵ со тѣмѡи страстѣи.
- f. 35^r - Пѣнь Б: Пѣкоже проѡка ѡ свѣтѣа и звѣвѣа еси гдѣи.
 - Пѣнь З: Огнѣа оугашеніе Отрокъ¹¹⁶ молитва.
 - Пѣнь И: Иггѣстѣи собѡры, и чловецкое совѡдѣленіе.¹¹⁷
- f. 35^v - Пѣнь Б: Пѣкѡ сотвори тебѣ величїе¹¹⁸ силный.
- Гласъ Б, Ірмосъ воскресны
 - Пѣнь А: Пѣкѡ по свѣхъ ходѣвѣа¹¹⁹ пѣль, по безандѣ стопами.
 - Пѣнь Б: Нѣсть гѣта,¹²⁰ пѣкоже ты гдѣи вѣже мой.
 - Пѣнь Г: Хрѣтѡсъ гдѣи¹²¹ сила, вѣа и гдѣ.

¹⁰⁸ О 2: „...всѣмїрный...“

¹⁰⁹ О 2: „Искла лнхѣи, дѣла имѣ во чревѣ, и роди...“

¹¹⁰ О 2: „...ногами...“

¹¹¹ О 2: „...грѣхъ мнѣ...“

¹¹² О 2: „Въ печи Отнениѣи пѣнословцы спасый Отроки...“

¹¹³ О 2: „...словесѣ...“

¹¹⁴ Р: „Зѣмля, на нѣже не возпѣа, ни видѣ слонце когда...“

¹¹⁵ Р: „...нощеворнцѣмъ...“

¹¹⁶ Р: „...оугашеніе Отроковъ...“

¹¹⁷ Р: „Иггѣмѣа сонѣа, чловецкѣа собѡра...“

¹¹⁸ Р: „...величїа...“

¹¹⁹ О 2: „...пѣшнѣствовавѣа...“

¹²⁰ О 2: „...гѣта...“

- f. 36^r - Пѣнь Б: Бжїиизъ свѣтомъ гдѣи¹²² вѣже.
 - Пѣнь Б: Житїйское море возднзѣмо¹²³ зрѣа напѣстѣи вѣрен.
 - Пѣнь З: Хладодателнѣ оубѡ пѣцѣ сотвори аггѣа прѣпннѣа дѣтѣмъ.¹²⁴
 - Пѣнь И: Изъ пламени свѣтымъ роудъ ирточн.¹²⁵
- f. 36^v - Пѣнь Я: Бѣа чловецкѡмъ не оудѡва¹²⁶ видѣти.
- Великаго канѡна Ірмосъ, гласъ Б
- Пѣнь А: Помощникъ и покровитель высты мнѣ во спсѣнїе.
 - Пѣнь Б:¹²⁷ Оутверди гдѣи на камени заповѣдей твоихъ.¹²⁸
- f. 37^r - Пѣнь А: Оуслышахъ же проѡка приходъ твоѣи, гдѣи.¹²⁹
 - Пѣнь Б: Изъ ноци оутрениице,¹³⁰ чловеколѣвче, провѣсти моилѣ.
 - Пѣнь Б: Возопиша вѣвѣа сердцемъ моимъ къ щѣдрѡмъ ебѣ.
- f. 37^v - Пѣнь З: Оугрѣшнѡмъ, и беззакѡнноваѡмъ, неуправднхѡмъ¹³¹ прѣдъ тобѡи.
 - Пѣнь И: Ебѡже вои нѣннѣа славатъ, и трепѣшѣти херѡвїмъ.¹³²
 - Пѣнь Я: Безвѣменно зачатїе и рождѣство неказанѡ.¹³³
- f. 38^r - Ірмосъ воскресны, гласъ З
- Пѣнь А: Манїемъ гдѣи¹³⁴ на земный шѣвразъ прѣложнѣа.
 - Пѣнь Б: Въ начѣтцѣхъ нѣвѣа всенїльнымъ слѡвомъ си оутверди¹³⁵ гдѣи спсѣ.
 - Пѣнь Г: Оча нѣдра не шѣтавлѣи, сошѣдѣ¹³⁶ на зѣмлю хрѣте вѣже.
 - Пѣнь Д: Ноци не свѣтѣа невѣрнѣмъ, вѣрнѣмъ же провѣрїенїе.¹³⁷
- f. 38^v - Пѣнь Б: Пѣаванцѣагѡ въ молѣвѣ житїйскнхъ свѣтѣмъ.¹³⁸
 - Пѣнь З: Пѣцѣ Отроцы Отненинѣа древѣа хладѣнцѣ¹³⁹ показаша.

¹²¹ О 2: „...мѡла...“

¹²² О 2: „...твоимъ...“

¹²³ О 2: „...возднзѣмое...“

¹²⁴ О 2: „Хладодателнѣ оубѡ пѣцѣ сотвори аггѣа прѣпннѣа Отроковъ...“

¹²⁵ О 2: „...пламене прѣпннѣа роудъ ирточнѣа еси...“

¹²⁶ О 2: „...не возможно...“

¹²⁷ Druhá pieseň Veľkého kánonu (Пѣнь Б: Воимнѣ нѣо, и возглѡбнѣ, и воимнѣ хрѣта) u Kešeláka chyba, aj keď ide o pravdepodobne jediný kánon, pri ktorom sa druhá pieseň pravidelne používa.

¹²⁸ Т 1: „На недвижимѡмъ хрѣте камени заповѣдей твоихъ...“

¹²⁹ Т 1: „Оуслышахъ гдѣи смѡтѣнїа твоегѡ таннѣтѡ...“

¹³⁰ Т 1: „...ноци оутрениица...“

¹³¹ Т 1: „Оугрѣшнѡмъ, беззакѡнноваѡмъ, неуправдѡмъ...“

¹³² Т 1: „Безначѣльнаго цаа славы, ебѡже трепѣшѣти нѣннѣа силъ...“

¹³³ Т 1: „Воистиннѣа видѣ тѣа испѡвѣдѣмъ...“

¹³⁴ О 2: „...твоимъ...“

¹³⁵ О 2: „Въ начѣтѣ нѣвѣа всенїльнымъ слѡвомъ твоимъ оутверженїе...“

¹³⁶ О 2: „...не шѣтавлѣ, и сошѣдѣ...“

¹³⁷ О 2: „...невѣрнѣмъ хрѣте...“

¹³⁸ О 2: „Пѣаванцѣагѡ въ молѣвѣ житїйскнхъ попетѣнїи...“

¹³⁹ О 2: „...рогочѣнцѣ...“

- Пѣнь ѿ: Неполнаа Огнѣма въ сѣнѣн прѣчѣшася.¹⁴⁰ кѣннѣ.
 - Пѣнь ѿ: Неполнѣма нехѣшенѣма рѣждшѣ.¹⁴¹
- f. 39^r - Въ Недѣлю ѿ-ницы, на рѣкала
 - Пѣнь ѿ: Во пончѣ покрѣ Фарѣона съ оръжѣма¹⁴² сокрѣшашѣ.
 - Пѣнь ѿ: Со вышше¹⁴³ сілоу, о҃ченикѣма хрѣте.
 - Пѣнь ѿ: Омотрѣши пророкѣ послѣднее ти¹⁴⁴ хрѣте прѣшествѣе.
 f. 39^v - Пѣнь ѿ: Отрѣха радѣ твоегѣ зачатѣи гдѣи во чрѣвѣ пророкѣ.¹⁴⁵
 - Воскрѣсенѣ, ѿ пѣнь на л. ѿи
 - Пѣнь ѿ: Иже въ пѣчь Огненнѣ вѣверженнѣ¹⁴⁶ преподѣвнѣи Отроцы.
 - Воскрѣсенѣ, пѣнь ѿ на лѣстѣ ѿи. Неполнаа огнѣма. Пѣнь ѿ чакжезатѣма.
- Глазѣ ѿ, Ирмосѣ воскресенѣ
 - Пѣнь ѿ: Воскрѣженнѣ¹⁴⁷ Фарѣона погрѣзѣи.
 f. 40^r - Пѣнь ѿ: Оутверженѣи нѣсѣ во начѣтцѣхъ рѣзѣмомѣ.¹⁴⁸
 - Пѣнь ѿ: Ты ми хрѣте гдѣи, ты же ми ѿ сіла.¹⁴⁹
 - Пѣнь ѿ: Воскрѣи ма ѿринѣ ѿ лица¹⁵⁰ твоегѣ свѣте незаходѣимѣи.
 - Пѣнь ѿ: Учиши ма сіпе, многа во беззакѣнѣа мол.
 f. 40^v - Пѣнь ѿ: Бѣжа сохѣженѣа Огнѣи о҃стыдѣса въ вавѣлонѣ дѣвѣ.¹⁵¹
 - Пѣнь ѿ: Сѣдмѣицен пѣчь халдѣйска мѣчѣтель вѣочѣтѣвѣма мѣтѣ рѣжжѣ.¹⁵²
 - Пѣнь ѿ: Оудѣвѣса о҃бѣво ѿ сѣма нѣво,¹⁵³ ѿ землѣи о҃дѣвѣшася концы.
 f. 41^r - Пѣнь ѿ: Водѣи прошѣдѣи гдѣи по сѣхѣ.¹⁵⁴
 - Пѣнь ѿ: Неполнѣма крѣзѣ¹⁵⁵ вѣрхотѣворѣе гдѣи.
 - Пѣнь ѿ: Оудѣвѣшася гдѣи.
 - Пѣнь ѿ: Прѣсѣвѣти насѣ.

140 О 2: „Неполнаа Огнѣи въ сѣнѣн прѣчѣшася...“

141 О 2: „...рѣждшѣ.“

142 Р: „Пончѣма покрѣ Фарѣона съ колѣнѣицима...“

143 Р: „Сѣ вышше...“

144 Р: „Омотрѣши пророкѣ въ послѣднѣа твоѣ...“

145 Р: „...пророкѣма.“

146 Р: „въ пѣчь Огненнѣ вѣверженнѣ...“

147 О 2: „Колѣнѣицигѣнѣи...“

148 О 2: „Оутверженѣи въ начѣтѣ нѣсѣ рѣзѣмомѣ.“

149 О 2: „Ты мол крѣпѣтѣ гдѣи, ты мол ѿ сіла.“

150 О 2: „Воскрѣи ма ѿринѣа сѣи ѿ лица...“

151 О 2: „...низхѣженѣа Огнѣи о҃стыдѣса въ вавѣлонѣи иногѣ.“

152 О 2: „Сѣдмѣицен пѣчь халдѣйска мѣчѣтель вѣочѣтѣвѣма нечѣтовнѣи рѣжжѣ.“

153 О 2: „Оудѣвѣса ѿ сѣма нѣво...“

154 О 2: „...гдѣи о҃шѣ.“

155 О 2: „Неполнѣма крѣзѣ...“

- Пѣнь ѿ: Мѣтѣи прѣлѣи¹⁵⁶ ко гдѣи.
 f. 41^v - Пѣнь ѿ: Иже ѿ рѣдѣа дошѣдѣше.¹⁵⁷
 - Пѣнь ѿ: Црѣ¹⁵⁸ нѣнаго.
 - Пѣнь ѿ: Вѣиетннѣи вѣдѣ.
 f. 42^r - Ирмосѣ Ирхангѣлѣ Мѣхѣлѣ
 - Пѣнь ѿ: Пѣнь возлѣма, мѣдѣе, чѣдѣотѣворѣи вѣдѣи вѣвѣождѣшѣма.¹⁵⁹
 - Пѣнь ѿ: Отрѣха твоѣи, гдѣи, вѣдѣи въ сѣдѣцѣ рѣвѣ твоѣихъ.
 - Пѣнь ѿ: Возлѣдѣи на конѣ, на ѿпѣи¹⁶⁰ твоѣи, гдѣи.
 - Пѣнь ѿ: ѿ ношѣи нѣвѣдѣнѣа, по дѣшѣтѣнѣи¹⁶¹ пѣти прѣишѣма вѣдѣдѣмаго.
 f. 42^v - Пѣнь ѿ: ѿношѣи въ кѣтѣ, гдѣи, ѣдѣнаго вѣсѣлѣа сѣи.
 - Пѣнь ѿ: Дѣти сѣвѣйска во пѣчи попраша пламѣнь дѣрзѣвѣше.¹⁶² (ѿ Прѣвѣрженѣи).
 - Пѣнь ѿ: Прѣвѣлѣннаго на горѣ сѣтѣи ѿ во кѣпнѣи.¹⁶³
 f. 43^r - Пѣнь ѿ: Оудѣвѣи прѣидѣ сѣтѣвѣа.¹⁶⁴
- Глазѣ ѿ, Ирмосѣ чѣстнѣи дѣтѣ
 - Пѣнь ѿ: Крѣтѣ начѣртѣвѣи мѣвѣи, въ пѣчи жѣзѣлѣма мѣре чѣрнѣе прѣсѣвѣе.¹⁶⁵
 - Пѣнь ѿ: Жѣзѣа во¹⁶⁶ сѣвѣа тѣи прѣмѣлѣса.
 f. 43^v - Чѣстнѣи воскресѣи: Ты ми хрѣте гдѣи.
 - Пѣнь ѿ: ѿ трѣвѣлѣннѣе дѣвѣо, на нѣмѣже распѣлѣса¹⁶⁷ хрѣтѣосѣ.
 - Пѣнь ѿ: Вѣдѣи свѣрѣ во о҃трѣвѣ, дѣлѣи ѿна крѣтѣ о҃бразѣи¹⁶⁸ распѣртѣвѣ.
 f. 44^r - Пѣнь ѿ: Бѣзѣмнѣа заповѣдѣ мѣчѣтѣла сѣочѣтѣвѣа мѣдѣи поколѣвѣа.¹⁶⁹
 - Пѣнь ѿ: Благословѣте дѣти, тѣи¹⁷⁰ равнѣицѣлѣннѣи.
 f. 44^v - Пѣнь ѿ: Тѣнна сѣи вѣдѣ рѣи, нѣвозлѣлѣи нѣи вѣрѣтѣвѣишѣи¹⁷¹ хрѣтѣа.

- Прѣвѣрженѣи

156 О 2: „...прѣлѣи...“

157 О 2: „ѿ рѣдѣи дошѣдѣше...“

158 О 2: „Црѣ...“

159 М 11: „...чѣдѣи вѣдѣи нѣшѣма...“

160 М 11: „вѣдѣи сѣи на конѣ, ѿпѣи...“

161 М 11: „...нѣвѣдѣнѣа, по дѣшѣлѣвѣицѣлѣннѣи...“

162 М 11: „Отроцы сѣвѣйска въ пѣчи попраша пламѣнь дѣрзѣвѣннѣи...“

163 М 11: „На горѣ сѣтѣи распѣлѣшася...“

164 М 11: „Оудѣвѣи прѣидѣ сѣи сѣтѣвѣа...“

165 М 9: „Крѣтѣ начѣртѣвѣи мѣвѣи, въ пѣчи жѣзѣлѣма чѣрнѣе прѣсѣвѣе...“

166 М 9: „...во...“

167 М 9: „...распѣлѣса...“

168 М 9: „Вѣдѣи свѣрѣ во о҃трѣвѣ, дѣлѣи ѿна крѣтѣ о҃бразѣи...“

169 М 9: „Бѣзѣмнѣе вѣлѣнѣи мѣчѣтѣла сѣочѣтѣвѣа мѣдѣи поколѣвѣа...“

170 М 9: „Благословѣте Отроцы, тѣи...“

171 М 9: „...нѣвозлѣлѣннѣи вѣрѣтѣвѣишѣи...“

- П'євн'я, г' конкранн.
- П'євн'я: **И**зъ пл'оти твоєѧ **Г**л'ча вжтвєнн'ѧ ¹⁷² нєгожд'хъ.
- f. 45¹ - П'євн'я: **С**оудити. П'євн'я зъ зр'єно анг'л'мъ. **И**сх'одъ св'ѧт'аго. П'євн'я зъ зр'єно анг'л'мъ.
- П'євн'я: **О**устр'ашн'ѧ **В**сѧкъ св'ѧтъ нєзр'єченнаго вж'ѧ сождєн'ѧ.

Додаток III

DODATOK III
Strana 10 irmológia Michala Kešelaka

Гласъ Глоріи

¹⁷² М 8: „...л'чн вжтвѧ...“
¹⁷³ М 8: „...всѧкъ св'ѧтъ нєзр'єченна вж'ѧ сождєн'ѧ.“

DODATOK IV
Chrám sv. Mikulaša v Olšávici

DODATOK V
Zoznam kňazov obce Olšavica

1664-1708	Ján Jamborský st.
1708-1763	Ján Jamborský ml.
1763-1771	Andrej Ladižinský
1771-1776	Juraj Tarasovič
1776-1813	Ján Orinčay
1813-1814	Vasil' Šoltys
1814-1825	Ján Schirilla
1825-1834	Jozef Il'kovič
1834-1846	Gabriel Desatnik
1846-1852	Michal Rusinko
1852-1867	Anton Valkovský
1867-1911	Eduard Rojkovič
1911-1913	Štefan Krongh
1913-1924	Demeter Petrenko
1925-1930	Teodor Kellö
1930-1950	Michal Mašlej
1950-1968	administratívne zrušenie gréckokatolíckej Cirkvi
1968-1985	Michal Mašlej
1990-1993	Miroslav Gavala
1993-1998	Ján Zavacký
1998-1999	Michal Onderko ml.
1999-2000	Miroslav Bartoš (excurrento z Torysiek)
2002-2003	Radoslav Tóth
2003-2004	Peter Il'ko (excurrento z Torysiek)
2004	Slavomír Zahorjan